

minden lehetőséget megvizsgáltunk, de építészeti okokból képtelenség kibővíteni.” A koblensi zenészek ugyanakkor örülhetnek, hogy az ő zenekari áruk nem rossz irányba, hátrafelé lejt, mint ahogy az hosszú ideig Kasselben a helyzet volt. A hibát idővel kijavították, de a Rajnai Filharmonikusok székhelyül szolgáló kasseli Görreshaus próbaterme továbbra is problémás. A sok hangszert igénylő daraboknál itt is gondok adódnak: „Egy Mahler-szimfóniához szűkös a hely.” Műemlékvédelmi okokból nincs mód arra, hogy álmennyezettel vagy más megfelelő állandó megoldással javítsanak az akusztikán. Felülről nem lehet világítani, és a szellőzés is megoldatlan: „Nyáron, nagy hőség idején mintha szaunában ülnénk.”

A Rhein-Mosel-Halle 2010 és 2012 között történt felújítása is kiábrándító eredménnyel zárult a zenészek szempontjából. A multifunkcionális terem kialakítása többnyire csak a klasszikus zenének nem kedvez. „Felülről nem jön elég fény, egyes kollégák a kottaállványra szerelt lámpákkal játszanak, mert túl sötét van. Rettenetes.” A hangolók túl szűkek, és „az öltözőn semmit nem változtattak, csak más színűre festették. Sajnáljuk, és csalódottak vagyunk. Nincsenek szekrényeink, és kevés a hely. Sokaknak az átjáróban kell kipakolniuk, és ez megszokott állapot.” Pedig nem volna szabad annak lennie. Ezek méltatlan állapotok. Ha a zenészekről minőséget és telje-

sítményt várunk, akkor mindenképp komolyan is kell vennünk őket. Például meg kell nekik adnunk a minimális tiszteletet, amelynek látszata is kell legyen.

Míndez azonban láthatólag Stralsundban sem valósul meg, bár Mecklenburg-Elő-Pomerániában más problémák is vannak, gazdasági jellegűek. Amikor a Stralsundi Színházat 2008-ban, hároméves felújítást követően, Angela Merkel jelenlétében átadták, a zenészeket komoly csalódás érte. A közönség számára minden szépnek tűnhetett, de a zenekar zenészei számára annál kevésbé, főként, ami a színpad mögötti területeket illeti. Problémák adódtak a páratartalommal, és bár a hangolók a zenekari árok közelében találhatóak, a visszavonulási lehetőséget nyújtó terek a zenészek számára túl nyitottak. Az elmondások szerint ráadásul a zenekart nem vonták be a munkálatokba, hanem kész tények elé állították őket. Azt azonban meg kell hagyni, hogy a zenekari árok aránylag nagyra sikerült.

Rudolstadtban és Eisenachban is vannak problémák. Egy olyan neves zenekar, mint a Berlini Filharmonikusok esetében a színpad mögötti területek igencsak spártai jellegűek és a mai viszonyokhoz képest szűkös kialakításúnak mondhatók. Annál örvedetesebb viszont, hogy például Münsterben már megkezdtek, illetve Nürnbergben, Augsburgban és Coburgban pedig tervbe vették az általános felújítási és optimalizálási munkákat.

Kíváncsian fordul mindenki Meiningen felé, ahol a munkakörülmények már most majdnem kifogástalanok. Nem kevésbé örömteli, hogy Düsseldorfban átépítették a zenekari árkot, és Aachen új próbatermet kapott. Az erli Tiroli Ünnepi Játékok vezetője, Gustav Kuhn pedig egyenesen azzal büszkélkedhet, hogy zenekara nagyobb árokban játszik, mint a Bécsi Opera zenészei. Nagyszerű változások történtek Hannoverben is, ahol az állami opera által bérelt egykori alsó-szászországi színház széksorait és színpadát kiszerezték, és helyükön próbatermetet hoztak létre. Az akusztika is kiváló, és „rengeteg hangoló” is kialakításra került. Emellett a természetes fény bejutása érdekében ablakokat építettek be. Egy gond van csak, hogy a légkondicionálás nélküli épület nyáron nagyon felmelegedhet.

Krefeldből és Mönchengladbachból is pozitív hírek érkeznek. A teátrum vezetőjével közösen sikerült végrehajtani néhány javító intézkedést. Szűrők segítségével megfelelő időben gondoskodtak az egyéni hallásvédelemről, és a zenekari árok világítását is kicserélték, emellett a székeket is sorra újítják fel. A siker kulcsa ez esetben is az, hogy a színház vezetője, az üzemi tanács és a zenekar vezetése megfelelő módon képes együttműködni.

*(Das Orchester 2015/1)
Köszönjük a közlés jogát!*

Christoph Schulte im Walde

Zenéljünk többet!

A Nyugatnémet Rádió nagy vállalkozása

„Már csak a várólistára lehet feljelentkezni” – olvashatják egyre gyakrabban a Nyugatnémet Rádió (WDR) honlapján a zeneközvetítési programok iránt érdeklődők. Ennek oka nem az, hogy a WDR nem rendelkezik megfelelő személyzeti kapacitással, hanem az, hogy annyira megnövekedett a kereslet, hogy várólistákat kellett létrehozni. Egyenesen következménye ez annak, hogy a felelős vezetők az elmúlt években folyamatosan bővítették és differenciálták a zeneközvetítéssel kapcsolatos tevékenységüket.

Christoph Stahl, aki 2007 óta a WDR Zenekarok és kórus főosztályának vezetője, mindig is szívén viselte a zene közvetítésé-

nek kérdését: hogy hogyan „fertőzhetné meg” a gyerekeket, fiatalokat vagy akár felnőtteket a zene szeretetével, a tágabb érte-

lemben vett zenéléssel. „Hogy valaki klasszikus zenét vagy jazzt hallgat-e, az csak ízlés kérdése, ami már a korai gyermekévekben kialakul. Ezért mindannyiunk számára rendkívül fontos, hogy a gyerekekhez minél hamarabb és minél sokrétűbben juttassuk el a zenét.” A WDR-nél erre számos lehetőség nyílik, a rádió ugyanis két zenekarral, egy jazz big banddel és egy kiváló kórossal is rendelkezik. A WDR zeneközvetítői programjának kialakítása során Christoph Stahl kezdettől fogva nagy hangsúlyt fektetett arra, hogy mind a négy együtttest bevonja a munkába.

A „Plan M – Mehr Musik machen!” (Zenéljünk többet!) elnevezésű projekt részt-

veői rendkívül sokrétű és intenzív munkát folytatnak. A programok a jól bevált megközelítéseken alapulnak: ez egyik esetben a célcsoport látogat el a zenészekhez, és hallgatja meg koncertjüket, a másik esetben pedig a zenészek mennek „házhoz” a gyermekekhez és fiatalokhoz. Ami különlegessé teszi a programot, az a tartalom és a megvalósítási forma.

Kiváló példája ennek a felsőbb évfolyamokba (5. osztálytól) járó gyerekeknek szóló „Rhapsody for You”, amelynek keretében zeneszerzés (is) folyik. A WDR Funkhausorchester zenekar tagjaival közösen, Gershwin Kék rapszódiajában inspirációja alapján a tanulók „iskolarapszodiát” hoznak létre. Akit a zeneszerzés kevésbé érdekel, az részt vehet műsorvezetői, riporteri vagy táncos workshopokon, amelyek szintén a „rapszódia-csomag” részét képezik. A program végén minden résztvevő egyszerre színpadra lép: a Funkhausorchester művészei, az „iskolarapszódia” szerzői és az újonnan képzett riporterek, műsorvezetők és táncosok is.

Ma már nem számít különlegességnek, hanem országosan elterjedt szokás az, ha egy zenekar „gondjaiba vesz” egy iskolát. A WDR Funkhausorchester esetében azonban ez a kapcsolat egy teljes évre szól, és nem szorítkozik a zenészek iskolában tett egy vagy két látogatására. A gyerekek meghívást kapnak, hogy a hivatásos zenészekkel együtt zenélhessenek a neves Kölni Filharmónia zenekarban. A „PlanM@Philharmonie: Music in Motion” elnevezésű projekt keretében a fiatalok természetesen szorgalmasan gyakorolnak, még azt követően is, ha már túl vannak a Köln legnagyobb hangversenytermében megrendezett hangversenyen. Azt követően ugyanis az iskolában tartandó koncertre is fel kell készülniük. A fiatalok lehetőséget kapnak továbbá arra is, hogy belekóstoljanak a zenekritikusi szerepkörbe is. A kritikák megírásához, lefésztéséhez, versben vagy videóklip formájában történő megfogalmazásához a két élő program kínálja az alapanyagot. A végeredményeket pedig közzéteszik a WDR honlapján.

A „Rhapsody for You” és a „zenekari gondviselés” csak kettő a „Plan M” keretében kínált, a komolyzene mellett természetesen az éneklés és a jazz területeit is lefedő kilenc fő program közül. Az abszolút kedvenc a „Jönnék a fúvósok...”, de nem egyedül! elnevezésű, amelynek keretében a WDR kamarazenei együttese egész Észak-Rajna-Vesztfáliát bejárja. Az iskolákban és óvodákban tartott

rövid koncertek során a zenészek a WDR műsorvezetőjének közreműködésével bemutatják a hangszereket is, és közös éneklésekre is sor kerül. Ugyanezen az elven, de egy kicsit más tematikával működik a „Fúvósok és az irodalom” című program, amely már a felsős általános iskolásokat szólítja meg. A rézfúvós ötös és a WDR műsorvezetője Leonard Bernstein West Side Storyját adják elő, és belehallgatnak Shakespeare Rómeó és Júliájába. Mindez sok időt, és mint minden „Plan M” program, az új ötletek mellett folyamatos, professzionális szervezést és felépítést igényel.

Ez utóbbiról Mirjam von Jarzebowski, a WDR Zenekarok és kórus főosztályának munkatársa gondoskodik, aki gyakornokként kezdte tevékenységét a WDR-nél. A megszokott gyakorlattal ellentétben, amely azon alapul, hogy a gyakornokok lehetőség szerint kóstoljanak bele, ha csak rövid időre is, de minél több részleg munkájába, ő a WDR-nél kezdettől fogva a WDR zenekarinak és kórusainak munkájára összpontosított, és lehetősége volt továbbfejleszteni a már meglévő gyermek- és ifjúsági sorozatokat, illetve elkezdni dolgozni azon a koncepción, amely ma „Plan M” néven oly sikeresen működik. A másfél éves gyakornoki idő leteltével saját szerkesztői állást hoztak létre számára. Ez egyértelműen mutatja, milyen jelentőséget tulajdonítanak a WDR felelős vezetői a zene közvetítésének úgy napjainkban, mint a jövőre nézve, főként olyan időkben, amikor mindenki, a WDR is, komoly megszorításokat alkalmaz.

„A zene közvetítése számomra elsőként azt jelenti, hogy az érzelmekre hatunk: a gyerekeknek és fiataloknak lehetővé tesszük, hogy nagyszerű hangversenyélményekben legyen részük, és személyes kapcsolatot alakítsanak ki zenészeinkkel” – írja le munkájával kapcsolatos elképzeléseit, amelyek ma már egészen más és sokrétűbb folyamatokat feltételeznek, mint annak megválaszolása, hogy hogyan szól egy kürt, vagy hogyan kell játszani a csellón. Ugyanakkor ezeknek a megközelítéseknek is megvan a létjogosultságuk, mint ahogy azt a WDR együttesének internetes „hangdoboz” is igazolja immár több mint öt éve. Mi az a zenekar, mit csinál a karmester és mit a hárfás? A választ keresve évente mintegy fél millióan (!) kattintanak rá a „hangdobozra”, tehát ez a fajta elsődleges információforrás sem tekinthető alulértékeltnek.

Ha azonban Krächz felügyelő és asszisztense, Dr. Kläver – akiket Észak-Rajna-

Vesztfáliában már minden gyermek ismer a gyermekrádióból – a Kölni Rádió épületében közel 200 általános iskolás szemelátára és füle hallatára nyomozást folytat, akkor az azt jelenti, hogy az izgalmas estét megelőzően minden biztonnal sor került már – az internettel ellentétben – közvetlen, személyes találkozásokra is: a rádió kórusának énekesei dalokat tanítottak az iskolásoknak, ötleteket adtak az énekléshez, a helyi pedagógusokkal koreográfiákat hoztak létre, jelmezeket alkottak, azaz intenzív közös munkában vettek részt. A két detektív bűnügyi kalandjaival tarkított rendezvények rendszeresen teltházzal kerülnek megrendezésre.

A rádióknak, így a WDR-nek is, egy egészen egyedi kihívással is szembe kell néznie a zeneközvetítés vonatkozásában. „Olyan formákat kell találnunk, amelyek műsorban is leadhatók, és amelyekkel széles körben elérhetjük a rádióhallgatókat. Olyan adássorozatokat kell létrehozunk, amelyek élőben és az adón keresztül is – vagy csak kifejezetten az adón keresztül – jól működnek.” Ez pedig nagy kihívást jelent. Hasonlóan gondolkodik Mirjam von Jarzebowski is: „Fontos számunka a WDR rádióadóival és a televízióval folytatott együttműködés is. A WDR saját infrastruktúrája komoly előnyöket biztosít számunkra, és ezeket ki is kívánjuk használni.”

És már meg is született a következő ötlet: a Bajor rádiónál dolgozó kolléganőjével, Juliane Ludwiggal közösen életre hívták az ARD zenekarok ARD Education hálózatát. Az oktatási kérdésekre felelős munkatársak közötti rendszeres tapasztalat- és eszmecsere következtében 2014 szeptemberében többek között létrejöhett az első ARD Education koncert. Christoph Stahl ugyanakkor szervezeti és a kollektív munkaszervezésekkel érintő kérdéseken töri a fejét, hogy hogyan lehetne a WDR négy együttesének zenészeit és énekeseit a jövőben még intenzívebben bevonni a közvetítői munkába. Hiszen számos, kisebb csoportokban végzett tevékenységre munkaidőn kívül kerül sor. Ideálisnak tartaná, ha minden ilyen jellegű tevékenység munkaidőben történne, hogy azon zenészek és énekesek munkájára is lehessen számítani, akik jelenleg az időtényező miatt nem vesznek részt a zeneközvetítői feladatok el látásában. E kérdés megoldása lehetővé tenné, hogy a jövőben tovább bővüljön a programok és fellépések száma.

(Das Orchester 2015/3)
Köszönjük a közlés jogát!